

Leto XXX.

Številka 4.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1914.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fran Goršič</i> : Napake izročilnih pogodb	97
2. <i>Anton Levec</i> : Malo komentarja	103
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Določba v notarielni pogodbi o življenski renti, da ima odločevati župan o vprašanju, ali je uživalec rente upravičen oditi od dajalca rente radi slabega ravnanja, je dokazana pogodba in kakor taka nedopustna	106
b) Hrvatski jezik i kod kotarskih sudova u Trstu	108
c) Zaznamba tožbe na priznanje služnostne pravice ni dopustna (§ 20. zemljiškoknjižnega zakona z dne 25. julija 1871 št. 95 dež. zak.)	110
d) Nedopustna je določba v dražbenih pogojih, da sme sodnik še pri dražbenem naroku preminjati posamezne skupine parcel	111
B. Kazensko pravo.	
Sankcija § 160. k. pr. r. ni vporabna, če se priča brani izpovedati v gotovem jeziku. (Kasacijska odločba z dne 10. marca 1914 opr. šte. Kr II 100/14.)	112
4. Izpred državnega sodišča.	
S samonemškimi razglasi za občinske volitve v koroskih občinah, kjer je večina prebivalcev Slovencev, se krši člen 19. odst. 2. drž. osnov. zak. z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142. Občinski volilci slovenske narodnosti so legitimirani za pritožbo na državno sodišče glede samonemških volilnih razglasov. (Sodba c. kr. državnega sodišča z 15. oktobra 1913 Z 352/R. G.)	114
5. Izpred upravnega sodišča.	
a) Ugovor zaradi odvzetja svetlobe in zraka je zasebno-pravnega značaja in ga je zavrniti na zasebno pravno pot, ako se pri stavbnokomisiji obravnavi glede njega ne doseže sporazum. (Razsodba upravnega sodišča z dne 18. oktobra 1912 št. 11,372 ex 1912.)	116
b) Dovoljenje za porabo javnih neerarskih cest in potov za druge namene (§ 24 točka 4 prejšnjega, oziroma § 25 točka 6 novega cestnega zakona za Kranjsko) je izdajati šele, kadar je po kakem drugem zakonu morda potrebno administrativno postopanje končano. (Razsodba upravnega sodišča z dne 13. februarja 1914 št. 1507 ex 1914.)	118
6. Književna poročila	119
7. Razne vesti	120

Napake izročilnih pogodb.

Spisal dr. Fran Goršič.

IV.

Ako krenemo sedaj k pravicam, ki jih je izročnik deloma v svojem svojstvu kot lastnik kmetije, deloma pa na podlagi posebnih dopustilnic izvrševal, pobaviti se moramo najprej z gozdnimi in pašnimi pravicami kmetov kot članov takozvanih agrarskih skupnosti ali zadrug. Tudi takšne pravice so v izročilnih pogodbah večkrat predmet pridržkov za lastnino ali za užitek izročevalca. Toda zoper pravo. Očito je, da se takšne pravice ne dado več ustanavljati iznova, toda kot pošteno pridobljene pravice s časih ogromno vrednostjo so povsod, kjer obstoje izza davnine, slovom soglasnih izrekov judikature novejšega časa deležne popolne pravne zaščite. Teoretično so našli dvojno rešitev. Solastninski delež do pašnika (gozda) smatrajo v teh slučajih za pritiklino posestnikovega zemljišča, češ, da je kot stvarno pravo istega s tem poočiteno, da se najde v listu A dotičnega upravičenega zemljišča zabeležba: »s posestjo tega zemljišča je združena solastninska pravica s« Kot pritiklina, izvajajo, je ta pravica od glavninskega zemljišča neodločljiva, neodtujljiva, pa nedeljiva. To razlago smemo označiti za veljavno mnenje v praksi avstrijskih sodišč. Priti se pa da do istega zaključka še po drugem potu tako, da se namreč per analogiam uporabi določba § 485 obč. drž. zak. in trdi, da je solastnina, ker je stvarno zvezana, liki pritiklina združena z zemljiščem v tej meri, da posest glavninskega (upravičenega) zemljišča stori svojega posestnika kar za člana imovinske skupnosti; pravica da je raditega neizpremenljiva, to je neodločljiva, neodtujna, nedeljiva, ker je kakor služnost ali stvarno breme za večne čase združena s posestjo kmečke domačije, da služi gospodarju za hišno rabo in potrebo. Takšne obsedne¹⁾ pravice se dado odločiti in potem izpremeniti v individualno lastnino zgolj potom agrarskega delitvenega postopanja.

¹⁾ V mojem sestavku „Agrarske zadruge in njih uprava pri nas“ (Slovenski Pravnik 1910 str. 321 sl.) sem rabil za Rücksitzzliegenschaft oznamnilo

Da si izročevallec kmetije kot dosedANJI lastnik upravičenega zemljišča ob izročitvi kmetije ne more v last pridržati deleža do obsednega zemljišča, sledi iz gladko jasnega razloga: on je doslej svoje »gmanjske« pravice izvajal iz sličnega deležnega prava, kakršno pristoji tudi vsem ostalim upravičencem, ki so kot člani agrarske zadruge soudeleženi pri solastnini obsednega zemljišča. Dalje je odpis deleža od zemljišča agrarske skupnosti tudi v knjižnotehničnem oziru neprovedljiv. Koder so takšne odpise kljub vsem zaprekam dovoljevali, tam nahajamo glavne zemljiške knjige v uprav desolatnem stanju. Najdemo za gole solastninske pravice novootvorjene vloške, ki nimajo v listu o posestvu sploh nobenega vpisa, v lastninskem listu pa se pokaže vknjižba, ki pravi, da je bila od zemljišča B (zemljišča upravičenca) po določenem deležu odpisana solastninska pravica do zemljišča A (zemljišča agrarske skupnosti), in da se tukaj, v novem vložku C na ta delež vknjiži lastninska pravica (!) na korist izročevalca.¹⁾ Ali pa najdemo od prvotnega upravičenega zemljišča B odpis vseh parcel v nov vložek C, dočim v starem vložku, ki ostane last izročevalca, visijo obsedne pravice same zase kakor v zraku.

So pa deležne pravice na drugega prenosne vsaj po obsegu izvrševanja pravice (pašnje itd.)? Niti temu vprašanju ne gre pritrditi. Niti v užitek niti v preživitev se ne smejo prepustiti. Nikari se premotiti po razlogu, da gre v takih slučajih zgolj za upravno zadevo imovinske skupnosti, o kateri upravičenci z večino deležev vedno lahko ukrenejo, da se dovoli pasti preužitkarju namestu upravičencu. Ne samo da duh zakona (določbe o neprenosnosti osebnih in stvarnih služnosti, pa preživitnih pravic) brez dvojbe krepko pod-

„ustanovno“ zemljišče, ker sem bil nekoč na Krasu čul besedo ustanóvina (fem.) in sem boljšega izraza iskal zaman. Stoprav sedaj sem našel v „Slovarskih drobtincah“ prof. Antona Kaspret-a (Posebni odtisk iz Časopisa za zgodovino in narodopisje, V Mariboru, 1907. IV. letnik, 4. snopič) besedo: obsed (masc.) = die Rücksässigkeit, ki jo je v svojem zapisniku pravnih opravil zabeležil že gornjegrajski graščak in škof Tomaž Hren (1598—1630). Iz ustanovnega zemljišča primerne ga izraza za Rücksässigkeit, Almende itd. niti ne izvedeš, iz „obseda“ pa kaj lahko. Rücksitzliegenschaft bodi torej obsedno zemljišče, ne ustanovno zemljišče.

¹⁾ V posestvenem ali pa lastninskem listu zemljišča A, koder je pač bila poočitev (to je različno), je dotični delež za zemljišče B z rudečilom podčrtan, češ, odpisali smo ga v novi vložek C!

pira nasprotno judikaturu, ki tudi v tem oziru strogo proglaša načelo o neizpremenljivosti obsednih pravic, pride v poštev baš dejstvo, da bi namestljivost osebe spodbila smoter agrarske zadruga, ki bodi na večne čase takšen, da sme hišno ustanovo uživati zgol upravičenec, nikoli pa ne tujec.

Isto velja o pridržkih, ki bi se tikali ometnih ali takozvanih menjalnih travnikov (Wechselwiesen), naj se ometavajo med dvema ometnikoma, ali pa med večjim številom upravičencev.

V.

Ker se gostilniške koncesije in slične dopustilnice po obrtnem redu ne dajo kar prenesti od osebe na osebo, marveč se podeljujejo vsakikrat originarno, vlada naziranje, da se ta stvar izročevanja kmetije nič ne tiče, ampak le postopanja pred političnim oblastvom. Niti ne ozro se na dogovor, da se bo izročevalec koncesije odrekel, marveč svetujejo pogodnikoma, naj kreneta k okrajnemu glavarstvu. Toda ta dogovor je važen sestav izročilnega dogovora, ter velja, sprejeti v izročilno pogodbo člen, do kdaj naj se izročevalec odreče. Dopustilnico je namreč dandanes težko izposlovati poprej, nego se je koncesiji odrekel eden izmed dosedanjih upravičencev dotičnega kraja. Zlasti v kmečkih razmerah podele koncesijo iz znanih javno-pravnih ozirov inace le prav izjemoma. Prevzemniku more gospodarski pogin provzročiti izročevalec, kadar po sklenjeni izročitvi odkloni, odreči se svoji dopustilnici. Dolžnost, odreči se čemu, ta zaveza je stvar splošnega pravnega prometa. Prikladna določba v izročilni pogodbi vzmoži prevzemniku, da s tožbo in izvršbo prisili izročevalca, da se odreče dopustilnici, ako prelomi to obljubo. Inace je na opustitev koncesije naperjena tožba prevzemnikova slična quaestio voluntatis v istem oziru, kakor smo že spredaj o njej razmotrivali, govoreč o tožbah zaradi pridržkov, le da pride, kakor praksa uči, tukaj bolj kot tam vprek zakonova določba, da se ob spisani listini na neposvedočene sočasne dogovore ni smeti ozirati. Te posledice naj bodo piscu pogodbe znane, dočim so sedaj izročilne pogodbe, da bi bila v njih sprejeta določba z odrečenjem koncesije v prid prevzemnika, tako poredke izjeme, da ni bila niti ena sama pogodba v tem zmislu pravilna pri vseh tistih slučajih, ko sta se pogodnika po takojšnjem razporu spustila v pravdo.

VI.

V nastopnem se bavimo s prevzemom dolgov. Omeniti pa moramo, da se ne bomo ozirali na tisti prevzem, ki se odigrava s sodelovanjem upnika in ki brez vsakršnih težkoč povzroči takojšnjo oprostitev dosedanjega dolžnika. Kakor pri kupu dediščine, pri pridobitvi trgovine s firmo vred, pri podaritvi vesoljnega premoženja, tako je tudi pri izročilnih pogodbah vseh vrst in zlasti pri kmečkih izročitvah redovito, da se pogodnika glede prevzema dolgov domeni, ne da bi upnike vprašala. Časih so upniki daleč proč odsotni, časih njihovo bivališče ni znano, časih se ne ve niti za njih osebe; največkrat pa je vzrok, da se upniki ne pritegnejo, ker ni časa za to in ker je njihovo število tolikšno, da povpraševanje vsakega posameznika, kaj šele sklicanje vseh, ni lahko provedljivo. O dolgovnem prevzemu ukreneta torej izročevalca in prevzemnik sama, brez vednosti upnikov. Zato moramo pri tem pravnem poslu razločevati notranjo stran t. j. pravno razmerje prevzemnika napram izročevalcu in obratno, ter zunanjo stran t. j. pravno razmerje izročevalca in prevzemnika napram upniku, vsakega za sebe in potem obeh skupaj, pa zopet obratno, torej stališče upnika napram izročevalcu, napram prevzemniku in napram obema kot dvojici.

Če začnemo z notranjo stranjo, krenemo predvsem k obliki izročilnih pogodb, k njihovemu besedilu. Razločimo dva tipa. Še dandanes najbolj pogosta je tista oblika, s katero se v izročilni pogodbi po vrsti naštevajo vsi vknjiženi in nevknjiženi dolgovi izročevalca, poglavitno z besedami, da jih prevzemnik prevzame v svojo plačilno obljubo na račun, ozir. v zaračun izročnine. Druga, krajša, prejšnji nasprotna forma je ta, da se dolgovi potanko ne naštevajo, marveč da se kar brez specificiranja voli besedilo: »Na račun izročnine, ki znaša, prevzame prevzemnik v svojo plačilno obljubo vse izročnikove dolgove, kar jih obstoji do danes, vknjižene in nevknjižene, naj so mu znani ali ne, in ki znašajo po napovedi izročnika: vknjiženi, nevknjiženi pa, skupaj« Potem sledi naštevanje odpravščin, dajatve preživitka, skratka vseh na novo ustvarjenih zavez. Te so vse natančno oznamene. O dolgovnem prevzemu pa v vsej pogodbi ne najdeš drugega, nego zgoraj rečeno splošno izjavo.

Premotrimo, kaj je s tema oblikama, in pustimo za pozneje, kako se v teoriji in v praksi rešuje vprašanje, kakšen pomen ima quaestio voluntatis pogodnikov na njiju medsebojno razmerje pa na razmerje proti upnikom. Začeti nam je s splošno znanim dejstvom, da se je do nedavnih desetletij prehod od naravnega gospodarstva k denarnemu gospodarstvu pri kmetu odigraval stopoma počasi in normalno, ker zanj ni bilo posode izvzemši na zemljiški kredit. Prиток ameriškega denarja, ogromno izseljevanje in prehajanje iz starega sveta v novi svet in naopak, živahnejši promet z zemljo, organiziranje majhnih podeželskih denarnih zavodov, politični boj gospodarsko se ogrožujočih strank in še nekateri drugi pojavi so dvignili kredit kmeta do neverjetnih in nezdravih stopenj. Zapuščinske razprave razkrivajo zadolženost kmetov v tolikšni meri, da se sme upravičeno reči, da zemljiške knjige dandanes niso več pravo merilo za presojo, kakovo je imovinsko stanje posestnika. Vknjižen je le še manjši del bremen. Poleg mnogo na osebni kredit s poroštvom narejenih dolgov pri posojilnicah, najdeš mnogobrojne terjatve zasebnikov in med temi največ kupninskih terjatev velikih in malih trgovcev z dežele, ki so ob hudem tekmovalstvu prisiljeni, dajati na upanje blago na golo ime. Nič več ni izvanredno, da se pokažejo nevknjiženi dolgovi v dvakrat, trikrat večji vsoti, nego znaša vsota vknjiženih bremen.

Popolnoma spremenjeni gospodarski odnošaji vplivajo tudi na izročilne posle. Dočim je v starih časih kmet izročil svoje posestvo brez dolga ali pa z majhnimi vknjiženimi, torej očitnimi dolgovi, je dandanes ta stvar drugačna. Že to motrenje nas privede k zaključku, da pripoznajmo prevzemniku kot dediču pri živem zapustniku nekakšen beneficium inventarii. Prevzemnik je često mlad in neizkušen človek, vrhu tega je, če je pristopnik, izročevalcu tujec, ki ne ve za premoženjsko stanje onega. Izročilna pogodba naj mu pove jasno in resnično, kako je z imovino, ki jo namerava pridobiti. Kot nasledniku-gospodarju naj mu pride v dar prvič. razložek med pravo in med fatirano vrednostjo imetka, potem presežek izročnine, ki ga »hvaležno sprejme«, naposled precenitev preživitka, kolikor se ob danih razmerah more ugibati, da bo preživitek prenehal prej, nego bodo dajatve dosegle pogodbeni proračun. Aleatoričnosti te-le zadnje določbe pa ne moreš s pota. Toda še druge averzionalne določbe niso kar nič umestne. Dosti bode, če opomnimo, da je pač težje,

zamolčati dolgove, ako zapisovalec priganja, da se morajo bremena v izročilni pogodbi podrobno naštet. Sestava zastavnopravno zavarovanih dolgov pri tem ne bo povzročila velikih preglavic, toda njihova vsota bo odgovarjala resnici, ker ne bo površno proračunjena. Seve z večjim trudom, a z enakim uspehom se dado ugotoviti osebni dolгови. Pri tistem generalnem nakazilu, glasečem se »znani ali ne«, obtiči kalkul pri tako površni precenitvi, da skupna vsota dolgov globoko spodbija resnični broj. Zgodi se potem, da prevzemnik plačuje upnike daleč preko pogodbenega kalkula, dokler ne omaga, tolažeč se z mislijo, da je itak že več storil, nego je mogel in moral, ker toliko dolga ni prevzel. S tem pridemo do točke, pri kateri se k oziru na prevzemnika pridruži ozir na upnike. Upoštevati moramo namreč, da pri svojem prvem dolžniku, ki razpolaga izza izročitve le z nerubljivim preživitkom in v najboljšem slučaju še s kakim, večinoma malo vrednim lastninskim pridržkom, upnik v kmečkih razmerah le stežka doseže plačilo dolga, ker mu ostane za pokritje zgolj izročeno zemljišče. Da naj upnik za osveto, ker je lahkomišelnost posodil na osebni kredit, propade, tega nobeno pravno čustvo ne more odobravati. In ni-li poziv na spodbijalni spor, ako po plačilni odklonitvi prevzemnikovi upnik zapazi, da njegova terjatev ni zabeležena v izročilni pogodbi? In obratno, kako se naj prevzemnik opere, da je dolgovnim zavezam zadostil, niti da ni imel namere s pogodbenim sklepom ravnati na oškodovance upnikov? Mogoče je, da je izročnik zatajil dolg z namero, preprečiti, da se mu prevzemnik ne skesa pred beležnikom; mogoče pa je tudi, in to je važno, da pogodnika poskusita opehariti upnika, trkajoč se na poštene prsi. Tistim, ki bi oporekali, da je za upnike zadostno poskrbljeno po spodbijalnem zakonu, odgovorili bi z besedami, s katerimi je Ehrenzweig zavrnil Seufferta (*Zweigliedrige Verträge* str. 133), da je prevencija boljša ko represija, kakor je zdravje boljše od bolezni, pa če se da ta kar lahko ozdraviti, zakaj spodbijalne pravde so pripoznane za najmanj udobne in najbolj težavne pravne pomočke, ki se tvegajo razmeroma malokrat.

Uporabljanje averzionalne asignacije pri dolgovnem prevzemu v izročilnih pogodbah podava strankam priliko za vsakršne lakavosti. V prvi vrsti utegne oškodovati prevzemnika samega, v drugi vrsti pa upnika, čigar perspektiva se ob daljnjih pravnih razmotrivanjih razkrije kot zelo neugodna. Pa že dosedaj navedeni razlogi

zadostno dokazujejo, da imamo opravka s hibo izročilnih pogodb, katero bi zapisali piscu pogodbe na rovaš, in sicer deloma na rovaš njegove površnosti, ker je, generalno nakazilo o »znanih in neznanih dolgovih« sila komodno, deloma pa na rovaš pravnega mnenja, da je s tem prevzemniku odrezan vsak ugovor nasproti upniku. To-le naziranje sledimo zopet v sosednjo kronovino Štajersko, odkoder se hiba širi. Izvira pa prejkone iz Ehrenzweigovih razmotrivanj (ibidem str. 132 sl.), čeprav on sam poroča n. pr., da je upnik propadel v tožbi, dasi se je skliceval na določbo pogodbe: »Ker ta dogovor nikakor noče upnikov prikrajšati, izjavi prevzemnik, da iz svoje imovine poplača vse dolgove izročevalca, ki bi se za čas do današnjega dne pojavili.«

(Pride še.)

Malo komentarja.

Spisal svetnik višjega dež. sodišča **Anton Levec.**

Kazenska novela z dne 20. julija 1912, št. 142 drž. zak. je dala nekaterim paragrafom kazenskega pravnega reda deloma predru-gačeno besedilo, deloma jim je pristavila nove določbe. Tako je dostavila § 409. novo določbo, po kateri je sodni dvor prve stopnje (§ 401) upravičen, rok za plačilo denarne kazni, ki je redoma plačati tekom osmih dni, podaljšati za primeren čas, a najdalje za šest me-secev od dneva naprej, ko je dobila obsodba pravno moč, ali pa dovoliti plačevanje globe v obrokih skozi dobo, ki ne presega roka šestih mesecev.

Kdor le čita to novo določbo, ne bi mislil, da se more glede njene razlage pojaviti kak dvom; a pri uporabi določbe v praksi se dogaja to in pojavila sta se dva nazora, tako v prvih inštancah, kakor pri sodnem dvoru (graškem) druge stopnje.

To različno razumevanje odstavka drugega navedenega para-grafa je zakrivilo navajanje § 401 za besedami: Sodni dvor prve stopnje. Vsled tega citiranja trdijo eni, da je določbo tolmačiti tako, da sme sodni dvor prve inštanice (in seveda po zmislu § 447 k. pr. r. tudi okrajno sodišče) dovoliti v svojem delokrogu odlog plačila globe za dobo šestih mesecev, oziroma dovoliti plačilo v obrokih

za tako dolgo dobo, da pa mora, če se prosi za daljši odlog ali za plačilo v obrokih, ki bi se plačevali skozi daljšo dobo kakor šest mesecev, postopati po z mislu § 401 od. 2 (novega besedila) in predložiti prošnjo s svojim mnenjem sodnemu dvoru druge stopnje kot kompetentnemu sodišču.

Po le-tem nazoru je tedaj uporabljati določbo § 401 odst. 2. kaz. pr. r. glede odloga za nastop zaporne kazni tudi glede prošnje za odlog plačila globe ali plačila v obrokih, kadar gre za dobo čez šest mesecev. Po tem nazoru sme sodni dvor druge stopnje za plačilo globe dovoliti šest mesecev presegajoči rok, ali dovoliti plačilo v obrokih, ki bi trpelo dalje časa kakor šest mesecev.

Tako postopanje, pravijo dotičniki, se prilaga zmislu novele, ki hoče zadostovati tudi socialnim ozirom; globe, pravijo dalje, so določene večinoma za kazenska dejanja, ki niso tako kompromitujočega značaja in je jemati zato kolikor moč ozir na obsojenca; nezmiselno bi bilo možnost odloga plačila globe omejiti na dobo šestih mesecev, dočim je pri zapornih kaznih mogoč odlog za neomejen čas in to tudi tedaj, ako stopi na mesto globe vsled njene neizterljivosti zaporna kazen. Tudi mora biti sodnemu dvoru druge stopnje, ki ima nadzorstveno oblast (§ 15 k. pr. r.), dana prilika, da pregleda kolikor moč veliko množino aktov.

Drugi nazor je pa ta, da citacija § 401 v besedilu § 409 ne pomenja drugega, nego da kaže na sestavo senata. V starem besedilu § 401 je bilo določeno, da je reševati prošnje za odlog nastopa kazni v senatu štirih sodnikov. V novem besedilu je ta odstavek izpuščen in le rečeno (v drugem odstavku), da sme odlog za tri mesece dovoliti sodni dvor prve stopnje in ni tedaj dostavka o kakem senatu. Sodni dvor prve stopnje pa rešuje po določbi § 13 k. pr. r. svoje stvari v senatih treh sodnikov; če citira tedaj § 409 po besedah: »Sodni dvor prve stopnje« § 401, ne pomenja to drugega, nego da je prošnjo za odlog plačila globe ali plačila v obrokih reševati v senatih s tremi sodniki. Le sodni dvor prve stopnje je pristojen, da rešuje take prošnje, a sme jim ugoditi le za dobo šestih mesecev, sodni dvor druge stopnje pa nima nobene kompetence v teh stvareh.

Po mojem mnenju je edino poslednji nazor pravilen.

Po starem besedilu § 409 je bilo globo plačati v kratkem roku osmih dni, sicer se je izterjala izvršilnim potom; odloga plačila ali plačila v obrokih stari paragraf ni poznal. Ta kratek rok je pa bil

obsojencu zelo občuten, bodisi, da je bil v slabšem gmotnem položaju, bodisi, da je šlo za visoko globo. Navedena novela hoče iz socialnih ozirov to hibo popraviti in določa zato možnost odloga plačila (torej podaljšanja roku) ter dovoljuje poleg tega še plačilo v obrokih. Iz poročila komisije poslanske in gosposke zbornice se da edino to izvajati; za kako drugo razlago novega odstavka § 409 poročili ne dasta nobenega povoda. Tudi že ob času pred novelo so posamezna sodišča dovoljevala via facti odlog za plačilo globe ali za njeno plačilo v obrokih, kar omenjata tudi poročili obeh komisij. A vedno so storila sodišča to v svojem delokrogu, sodni dvor druge stopnje ni imel opravka s tem.¹⁾ Če se ozira na to, da je bil omenjeni rok osmih dni prekratek in neraztezen, ne more se sklepati na drugo, nego da je zmisel novele, dati možnost podaljšanja tega roku dovoljenja plačevanja v obrokih, tedaj sankcionirati prakso, ki se je začela pojavljati; določati pa kaj o kompetenci sodišč, zato ni bilo nobenega razloga.

Tudi v § 411 k. pr. r. se n. pr. navaja § 401 in ta citacija ne pomeni gotovo ničesar drugega, nego da odloča o prošnjah za pomilostčenje ravno tako kakor o prošnjah za odlog kazni (po starem predpisu) senat štirih sodnikov. Novela sama citira v novem § 401 a tudi § 401, toda nihče ne bo mislil, da se hoče s to citacijo reči: če se pa prosi za daljše nego osemdnevno prekinjenje kazni, naj odloči o tem (po analogi § 401. odst. 2.) sodni dvor druge stopnje.

Graški višjesodni dvor se je ravno ob mojem odhodu bavil z rešitvijo tega vprašanja, ker je neko okrajno sodišče prošnjo obsojenca, naj se mu dovoli plačilo globe v znesku 350 kron v d e s e t i h m e s e č n i h obrokih, predložilo v pristojno rešitev, češ, da se samo ne smatra za kompetentno. Ne bom se motil, ako rečem, da se je senat (pri ponovni seji) izrekel za nazor, katerega zagovarjam v tem članku.

¹⁾ Le na en slučaj se spominjam, da je neko okrožno sodišče predložilo po analogiji § a 401. prošnjo obsojenca, naj se mu dovoli plačilo globe v več mesečnih obrokih, graškemu višjemu sodišču, da jo reši kompetentnim potom. Le-to sodišče je iz oportunitete rešilo prošnjo in sicer tako, da se je dovolil odlog plačila do onega meseca, s katerim bi bil zapadel zadnji obrok, ako bi se bilo dovolilo plačevanje v obrokih.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Določba v notarielni pogodbi o življenski renti, da ima odločevati župan o vprašanju, ali je uživalec rente upravičen oditi od dajalca rente radi slabega ravnanja, je dokazna pogodba in kakor taka nedopustna.

Tožnica Jožefa T. je dala tožencema Šimnu in Roži Š. 2400 K, ta dva pa sta se ji zavezala, dajati ji vse žive dni življensko rento, obstoječo iz stanovanja, kurjave, svečave, prehrane itd. Ob slabem ravnanju ali slabi hrani smela bi tožnica hišo zakoncev Š. zapustiti; v tem slučaju bi ji morala Š. vrniti ostanek rente glavnice, v kolikor ne bi bila — po določenem ključu — porabljena. O tem, ali je upravičena Jožefa T. radi slabe hrane in slabega ravnanja od zakoncev Š. pročitati, odloča po § 3. not. pogodbe končno in neizpodbojno župan domačega kraja. Tožnica zahteva s tožbo 1640 K s prip., ni pa popreje vprašala župana po odločitvi o tem, ali je upravičena hišo zakoncev Š. zapustiti.

Okrajno sodišče je tožbeni zahtevek dilatorično zavrnilo in v razlogih izreklo mnenje, da rešitev vprašanja, ali je tožnica toženca zapustila upravičeno, tožnica sama za-se ne more prepustiti sodišču, ker je na pogodbo baš tako vezana, kakor njena nasprotnika. Tožba je torej predčasno vložena.

Deželno kakor prizivno sodišče v G. pa je na priziv tožnice prvosodno sodbo razveljavilo in stvar prvemu sodišču vrnilo, vendar odredilo, da naj se postopanje povzame v prvi inštanci še le po pravnomočnosti sklepa prizivnega sodišča.

Razlogi.

§ 3. predmetne notarske pogodbe pravi, da smeta toženca Šimen in Roža Š., ako bi Jožefa T. radi slabega ravnanja ali slabe hrane odšla od tožencev, — o čemernaj sodi vsakočasni pristojni župan končno in neizpodbojno — za prehrano Jožefe T. vsak dan 50 h od rentne glavnice odbiti, ostanek pa morata po treh mesecih od dne odhoda Jožefe T. plačati. Odločitev glede višine Jožefi T. pristojnega zahtevka do povračila dela rentne

glavnice ni odmenjena županu, marveč sodišču. Stvar županova je po vsebini pogodbenih določb le odločitev, ali Jožefa T. mora in sme oditi radi slabega ravnanja ali slabe prehrane od dajalcev življenjske rente, torej ustanoviti dejstva, ki so bistvene važnosti za odločitev o zahtevku Jožefe T. na povračilo navedene glavnice, ne pa odločitev glede tega zahtevka samega. Predmetna določba torej ne ustanavlja nikake posebne podsodnosti, ne normira nikakega razsodišča, ki bi odločalo o zahtevkih pogodnikov z razsodilom, ampak imela bi le za posledico delitev judikature, ki pa je civilnopravnemu redu tuja. V resnici ni nikaka pogodba na razsodišče, ampak **d o k a z n a p o g o d b a**, ki odjemlje del pravnega gradiva sodnikovi kogniciji. Take dokazne pogodbe pa se morajo z ozirom na določbo § 272. c. pr. r., ki je javnopravne narave in radi tega ni spremenljiva po dispoziciji strank, označiti za nedopustno. Kadar nastopi pristojnost rednih sodišč glede odločbe o zahtevku, razširja se tista na celo postopanje in ni prostora za zedinjenje strank glede načina izvedbe posameznih delov postopanja in oseb, ki naj imajo ž njim posla.

Dopustnost takega dogovora se niti iz §§ 835, 841, 842, 1056 o. d. z. ne more sklepati, ker v prvih dveh slučajih odloča razsodnik o celem sporu, v slučaju § 1056. pa postane z razsodnikovim izrekom še le bistveni pogoj za nastanjanje veljavne kupne pogodbe. Iz teh določb obč. drž. zakona se torej ne more sklepati na splošno dopustnost postavitve razsodnika za rešitev posameznih dejanskih vprašanj, ki so merodajna za odločbo o bodočih zahtevkih, pridržano rednemu sodniku. Po § 3. not. pogodbe torej pravdni sodnik ni bil oviran, da izvede od tožnice same predlagane dokaze in ni smel predidoci sklep županov smatrati za bistveni predpogoj sodnikove odločbe glede tožničinega zahtevka.

V r h o v n i s o d n i d v o r rekurzu tožencev z odločbo z dne 30. septembra 1913, o. št. R VI 316/13-1, n i u g o d i l, kažoč na pravilne, po rekurznih izvajanjih neovržene razloge izpodbijanega sklepa in je še poudaril, da tu ne gre za zedinjenje na razsodišče za odločilo o pravicah in dolžnostih, ki pristojne ali slede obema strankama iz določbe § 3. pogodbe, ampak, da se je določil le način ustanovitve d e j s t e v, ki naj opravičijo odhod tožničin iz hiše tožencev, ta ustanovitev pa se mora izvršiti v slučaju pravde po določilih pravnega reda.

Opomba priobčevalca. Na Srednjem Štajerskem je takih pogodb, kakor gori opisana, na stotine. Ljudje se radi drže odločitve županov in marsikako pravdo je županov izrek preprečil. Vrhovnega sodišča razsodba ni baš socialna in za bodoće pravo se vsekakor preobrat že pripravlja. Tako se da pač sklepati iz vladne predloge k zakonu o zavarovalnih pogodbah; kajti v § 12. predloge stoji, da se smeta pogodnika dogovoriti, da naj določijo višino zavarovalčevih dajatev od obeh strank postavljeni izvedenci.

Dr. M. D.

b) Hrvatski jezik i kod kotarskih sudova u Trstu.

U opseg c. kr. višeg zemaljskog suda u Trstu spada: Trst, Gorica i Istra. Stoga je slovenski jezik prepušten u sve sudove u Trstu, kao i talijanski, i njemački, premda nema njemačkog življa. Hrvatski jezik je takodjer pripušten, osim kod kotarskih sudova u Trstu. Malo niže nanestiću zaključak c. kr. zemaljskog suda u Trstu, kojim se mora i hrvatski jezik pripustiti i kod c. kr. kotarskih sudova u Trstu. Pa ne samo, da je radi niže navedenih razloga to opravdano, ali tu je Istra, gdje živi hrvatski narod, koji je i u samom Trstu u tolikom broju, da imade prav to i zahtijevati.

Evo zaključka od 18. decembra 1913, br. R 429/13.

C. kr. zemaljski sud u Trstu kao utočni sud prihvatio je u parnici Antuna Orlančić od Franja iz Tuliševice br. 61 kao tužitelja zastupanog od odv. dr. K. Lukeža proti Jakovu Battestin iz Trsta kao tuženika radi plateža K 78 spp. uslijed utoka tožitelja proti zaključku c. kr. kotarskog suda za civ. stvari u Trstu od 5. prosinca 1913 poslovnog broja Cb II 1283/13-1 u nejavnoj sjednici ovaj zaključak:

Udovoljava se utoku, ukida se napadnuti zaključak, ter vraćaju se spisi prvome sudu s nalogom, da uputi postupak na tožbu bez obzira na razlog, zbog kojega ju je odbio, te da u konačnom riješenju uzme u obzir i troškova ovoga utoka.

Razlozi.

Gradjanski parbeni postupnik, koji je sada u kreposti, ne sadržava ustanove glede uporabe jezika na sudu. Toga radi moraju se

obzirom na propis čl. 1., stavka 2. zakona, kojim se uvodi građanski parnični postupnik, u ovom pogledu uporabiti propisi, koji su dosele u kreposti i osobito pak ustanove sadržane u § 13 obćeg. sudskog pravilnika. Po propisu ovog paragrafa obćeg sudskog pravilnika imaju se stranka i njihovi punomoćnici u sudu podnesinim služiti jedinim od jezika pokrajina.

Tumačivši strogo ove propise, moralo bi se doći do zaključka, da kod kotarskog suda u Trstu nije dozvoljeno služiti se drugim jezikom, nego talijanskim ili slovenskim, jer je poznato i po zakonu priznato, da u području spomenutog suda moraju se smatrati kao jezici pokrajina samo jezik talijanski i slovenski.

Takvo tumačenje pak mora, da se promijeni, vidiv da ukazi ministarstva pravde od dana 15. ožujka 1862 praes. 865 i 20. listopada 1866 praes. 1661, koji ukazi, akoprem ne imaju zakonske krijeposti, moraju pa da služe kao pravilo u pitanju uporabe kod suda u Primorju, izričito naredjuju, da u mjestima u području prizivnog suda za Primorje, u kojima stanuje slavensko pučanstvo, imado sudovi ne samo primati podneske u slavenskom jeziku, nego ih takodjer u koliko je moguće i riješavati istom jeziku.

Pod općim nazivom slavenskog jezika mora se ovdje razumijevati i jezik slovenski i jezik hrvatski, i to iz razloga, što je Primorje notorno napučeno stanovnicima koliko slovenske, toliko hrvatske narodnosti, i što i ono vrijeme, kada su bili izdati gore spomenuti ministarski ukazi pučanstvo budi slovenske, budi hrvatske narodnosti u ovim krajevima nazivalo se općenitim imenom slavensko, a jezik, kojega je govorilo pučanstvo, bilo je istotako nazvan općenitim slavenski jezik.

S toga ne može biti nikakve dvojbe, da je sa spomenutim ukazima ministarstva pravde bila uređjena uporaba toli slovenskog, kolikor hrvatskog jezika te da je s istima bilo naredjeno, da se podnesci prikazati u jednom od ovih dvaju jezika kod kojeg suda u Primorju nemadu odbiti poradi jezika, u kojem su pisani, nego da se imaju primati bez prigovora i po mogućnosti i u istom jeziku riješiti.

Ovo tumačenje potkrijepljuje takodjer i okolnost, da se slovenski i hrvatski jezik nerazlikuje skoro baš ništa jedan od drugoga, i da što jest notorična činjenica, onaj koji poznaje slovenski jezik, bez ikakve poteškoće razumije i

hrvatski jezik i obratno tako, da u linguističnom pogledu nekoji smatraju ona dva bratska jezika kao jedan i isti.

Na svaki način smisao gore spomenutih ukaza ministarstva pravde jest očito taj, da se ulakša strankama uporaba svojega jezika na sudu te, da ih se oprosti eventualnog kinjenja, koje proizlazi bez temelja iz razloga, kojima može se usled postojećih činjenica bez zaprieke ukloniti.

To proizlazi tako iz naredbe ministarstva od dana 16. kolovoza 1893 L. M. M. br. 26, jer i u ovoj naredbi u broju 7 se izrečito preporučiva, da se ne smiju zahtijevati prevodi za hrvatske spise, koji dolaze od hrvatskih oblasti, kada postoji mogućnost, da se može sa svojim činovnicima raztumačiti podneseni spis.

Vidiv napokon, da su činovnici dodjeljeni kotarskom sudu u Trstu, uzeti iz broja činovnika ovog pokrajinskog suda, u kojega se mora i hrvatski jezik smatrati kao pokrajinski jezik, da jedan od činovnika dodijeljenih kotarskom sudu, poznaje potpuno hrvatski jezik, i da nekoji drugi činovci mogu, da razumiju spise, podnešene u hrvatskom jeziku, i da radi toga nije bilo ni prav, ni prilično, odbiti samo radi jezika, morao je utočni sud, da ukine napadnuti zaključak i naložiti sudu kao u dispozitivi.

U **postupku** pak mora I. sud, da se služi jednim jezikom pokrajine.

Izrek o troškovima utemeljen je u § 52 gr. p. p.

Dr. N. Z. B.

c) Zaznamba tožbe na priznanje služnostne pravice ni dopustna (§ 20. zemljiškognjižnega zakona z dne 25. julija 1871 št. 95 dež. zak.).

Prvo sodišče (Ljubljana, znak C II 419/13) je dovolilo zaznambo tožbe na priznanje služnosti pri služečem zemljišču, rekurzno sodišče pa je odredilo izbris te zaznambe, ker zanj niso podani pogoji §§ 61. do 69. zemlj. zak. z ozirom na to, da ne gre za spor o kaki vknjiženi pravici, niti pogoji § 70. navedenega zakona.

Tožnik se je skliceval v revizijskem rekurzu na to, da zemljiškoknjižni zakon (§ 20.) ne določa taksativno vseh možnih zaznamb, marveč navaja le nekatere primeroma, namen pri zaznambah te vrste pa je ta, da imej dotičnik, komur je vknjiženi lastnik obvezan glede svojega zemljišča na kak način, tudi sigurnost, da more to tožnikovo obvezo udejestiti, kar ne bi mogel brez zaznambe, če bi toženec mejčasno prodal svoje zemljišče.

Vrhovno sodišče (odločba z dne 21. oktobra 1913 opr. št. R VI 272/13) ni ugodilo revizijskemu rekurzu, ker tudi določba § 20. zemlj. zak. ne daje tožnikovi zahtevi za zaznambo te tožbe zakonite podlage, kajti tožnikovega predloga ni moči uvrstiti pod noben, v § 20 zemlj. zak. navedeni slučaj. Tukaj ne gre namreč niti za poočitenje osebnih razmer niti za ustanovitev pravnih učinkov, združenih po predpisih civilnega pravnega reda ter zemljiškoknjižnega zakona z zahtevano zaznambo.

B. B.

d) Nedopustna je določba v dražbenih pogojih, da sme sodnik še pri dražbenem naroku preminjati posamezne skupine parcel.

Iz razlogov rekurznega sodišča in vrhovnega sodišča na Dunaju. (R VI 346/13 z dne 29. oktobra 1913.)

Dražbeni pogoji so po vstroju, kakor ga jim ustvarja zakon, podlaga dražbenemu postopanju in so pogodbenega značaja; biti morajo trdno in nedvoumno ustanovljeni in je vsaka poznejša izprememba pogojev načelno izključiti. Zato je tudi nedopustno, da bi se skupine, kakor so ustanovljene, pozneje preminjale na katerikoli način. Vsled tega se taka pravica tudi sodniku ne more podeliti; to pa tem manje, ker so vsled svojih interesov v prvi vrsti le udeleženci poklicani, da se medsebojno dogovore, kako bi se prodaja dala izvršiti najuspešnejše; sodnik je le v slučaju, da sporazuma med njimi ni doseči, poklican, da sklepa o dražbenih pogojih, pri čemer se mu je ravnati po določbah §§ 147 do 157 izvrš. reda.

Dr. A. M.

B. Kazensko pravo.

Sankcija § 160. k. pr. r. ni uporabna, če se priča brani izpovedati v gotovem jeziku. (Kasacijska odločba z dne 10. marca 1914 opr. št. Kr II 100/14.)

A je bil povabljen k okrajnemu sodišču v R. na dan 21. januarja 1914, da bi izpovedal kakor priča v kazenski stvari proti B zaradi goljufije in kride. Prišel je sicer na sodišče, toda branil se je izpovedati v nemškem jeziku, čeprav je pripoznal, da je nemščine več v govoru in pisavi. Zato se mu je s sklepom 21. januarja 1914 naložila po § 160. k. pr. r. globo 20 K, v slučaju neizterljivosti pa zapor na 48 ur.

Z odločbo od 27. januarja 1914 je svetovalska zbornica okrožnega sodišča v L. zavrnila pritožbo proti omenjenemu sklepu okrajnega sodišča. Odločba § 163. k. pr. r. namreč predpisuje, da je k zaslišanju priče, ki sodnega jezika ne zna, poklicati zapriseženega tolmača. Iz tega pa izhaja, da so priče, ki znajo sodni jezik, dolžne se posluževati tega jezika pri zasliševanju. A. pa je sodnega jezika popolnoma zmožen, ker je bil dne 13. januarja 1914 že v tem jeziku zaslišan in je v istem jeziku tudi izpovedal. Če se je branil dne 21. januarja izpovedati v sodnem jeziku, se je s tem branil pričati, to pa da ni v zakonu utemeljeno.

Proti tej odločbi je vložil A po § 15 k. pr. r. nadzorstveno pritožbo na višje deželno sodišče v P. To pa je izreklo, da ne more stvarno rešiti pritožbe nadzorstvenim putem, ker po § 114 k. pr. r. nadaljna pritožba proti odločbi svetovalske zbornice ni dovoljena. Akti so se odstopili višjemu državnemu pravdnictvu v presojo po § 33 k. pr. reda.

Na ničnostno pritožbo, ki jo je vložila c. kr. generalna prokuratura v obrambo zakona, je vrhovno kot kasacijsko sodišče po glavni razpravi dne 10. marca 1914 (Kr II 100/14) spoznalo za pravo, da se je s tozadevnim sklepom okrajnega sodišča v R. in s potrjujočo odločbo svetovalske zbornice okrožnega sodišča v L. kršil zakon v določbi § 160 k. pr. r., ter je obe določbi razveljavilo.

Razlogi.

V tem slučaju gre le za rešitev vprašanja, ali se je priča A, ko se je branil izpovedati v nemškem jeziku in zahteval zaslišanje

v češkem jeziku, s tem branil sploh pričati in ali velja za ta slučaj § 160 k. pr. r.

To vprašanje je zanikati, kajti sankcija navedene postavne določbe ni uporabna, če se priča brani izpovedati v gotovem jeziku. Ta določba ni znabiti sankcija za vsako kršenje pravice, katero zakrivi priča. To izhaja že iz okolnosti, da je poleg te določbe še cela vrsta drugih določb, ki preté s kaznijo za gotovo obnašanje priče (tako n. pr. §§ 108, 235 k. pr. r.). Določba § 160 preti s kaznijo le priči, ki »se brez zakonitega vzroka brani pričevati ali na svoje pričevanje priseči«. Ta določba preti s kaznijo za kršitev »dolžnosti pričevanja«, dolžnosti, da se more kdo dati porabiti za dokazilo, ravnotako kakor § 119 preti s kaznijo za kršitev dolžnosti, da treba v kazenskem postopanju sodelovati kakor izvedenec.

Določena je taka občna dolžnost pričevanja vsled interesa, ki ga ima država na ovedbi resnice v kazenski pravdi, ker se resnica prejšnjih dejstev v mnogih slučajih ne da drugače dokazati, kakor če jo potrdijo osebe, ki so jo svoj čas zaznale, zategadelj mora vsak, ki spada pod tuzemsko sodnost, »dajati sodišču odgovor« (§ 8 k. pr. r.) in »o tem, kar mu je znano o predmetu preiskovanja, pred sodiščem pričevati« (§ 160 k. pr. r.). S temi besedami opisuje zakon jasno in razločno materialno vsebino dolžnosti priče. § 160 k. pr. r. le ponavlja na kratko odločilne besede: »Če pride priča, pa se brez zakonitega vzroka brani pričati...«

Če se krši dolžnost pričevanja, ki jo misli § 160 k. pr. r., to torej ni le gola nepokorščina napram sodišču, kakor n. pr. nepokorščina glede vabila (prim. § 159), nego je skrivanje resnice, zatajevanje morda važnih dejstev, je nevarno ovedbi resnice in je zategadelj slično dokaznim hudodelstvom. Med kršitvijo te dolžnosti in krivo izpovedjo je isto razmerje, kakor med uničenjem in pokvaro listine. (Binding, Lehrbuch II/1 1904 str. 295, smatra to kršitev za neko vrsto kaznivega skrivanja dokaznih sredstev in jo šteje med dokazna hudodelstva.)

Jasno je torej, da to, če se priča noče posluževati gotovega jezika, nikakor še ni zatajevanje tistega, kar ji je znano o dejanju obdolženca, da ni skrivanje dokazil, da ni nevarno za ovedbo resnice, nego da k večjemu otežuje postopanje in da se s tem le znabiti na nepravem mestu pojavlja narodno mišljenje. Take pojave odbijati ali jih preprečevati, ni naloga

§ 160. in sploh ne naloga kazenskega pravnega reda.

X.

Izpred državnega sodišča.

S samonemškimi razglasi za občinske volitve v koroških občinah, kjer je večina prebivalcev Slovencev, se krši člen 19. odst. 2 drž. osnov. zak. z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142. Občinski volilci slovenske narodnosti so legitimirani za pritožbo na državno sodišče glede samonemških volilnih razglasov. (Sodba c. kr. državnega sodišča z 15. oktobra 1913 Z. 352/R. G.)

Deželna vlada koroška je z odlokom z dne 24. maja 1913 št. 10.284 odbila ugovore občinskih volilcev v Slov. Plajberku, L., M. in P., ki so jih slednji dvignili v zmislu § 32 obč. vol. reda razen zoper ostalo volilno postopanje tudi zoper to, ker je vladni komisar, ki je po razpustu občinskega zastopa vodil občinske posle v Slovenjem Plajberku objavil samonemško razglas z 18. marca 1913, v katerem je oznanil, da so občinski volilni imeniki na javni vpogled ter določil obenem reklamacijski rok in ravnotako samonemško razglas z 23. aprila 1913, s katerim je odredil dan občinskih volitev. Deželna vlada je utemeljila odlok s tem, da je glede jezika, v katerem se naj izdajajo volilni razglasi, merodajna le dosedanja navada, da občinski volilni red ničesar ne določa o jeziku razglasov in zahteva v § 18 občinski volilni red le razglaševanje z lepaki.

Proti temu odloku deželne vlade koroške so vložili volilci L., M. in P. po dr. B. pritožbo na državno sodišče v zmislu čl. 3 drž. tem. zak. z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 143. Pritožba se je opirala¹⁾ na to, da so volilni razglasi namenjeni volilcem, vsled česar imajo ti pravico do objav v jeziku, ki je v občini običajen. Volilna pravica je individualna pravica in izvira iz nje nadaljna pravica volilca, da je obveščen o volitvah v jeziku, ki ga je zmožen. V občini Slovenji Plajberk je glasom ljudskega štetja iz leta 1900 Slovencev 820, Nemcev 74. Prej so se vršili volilni razglasi v Slov.

¹⁾ Priobčujemo vtemeljitev pritožbe in protispisa za to, da je razvidno, katere okoliščnosti je smatralo drž. sodišče za odločilne, kaj pa za irelevantno (n. pr. uradni jezik občine). Razloge sodbe navajamo dobesedno.

Plajberku dvojezično. Res ne določa občinski volini red v katerem jeziku naj se vrše volilni razglasi, iz tega pa sledi le, da ima veljati tozadevno to, kar določa drž. osn. zakon o državljanskih pravicah t. j., da se imajo izdajati razglasi v slovenskih in jezikovno mešanih krajih vsaj dvojezično. Slovenščina je na Koroškem v deželi navaden jezik, kar je razsodilo tudi že državno sodišče z razsodbo z 14. januarja 1908. Če se sklicuje deželna vlada na dosedanje prakso, ne more to obveljati, ker napačna in protipostavna uporaba zakonov nima degoratorične moči in tudi ni resnično, da bi se dosedaj vršili vsi razglasi v Slov. Plajberku samo v nemščini.

Deželna vlada je izvajala v protispisu, da se je dosedaj uradnovalo v občini Slov. Plajberk časih nemško, časih slovensko, vendar pa v pretežni večini nemško, vsled česar so bili občinski razglasi po velikanski večini samonemški. Zlasti je baš prejšnji župan uvedel kot uradni jezik občine izključno nemščino. §§ 17 in 18 občinskega volilne reda ne določata ničesar o jeziku razglasov. Državni osnovni zakon se ni kršil, ker čuva člen 19. le individualne jezikovne pravice. Kršil bi se le, če bi se ne oziralo na določeno zahtevo kake stranke. Tu gre pa le za splošne direktive razglaševanja, glede katerih pa nimajo stranke nikakih pravic.

Državno sodišče pa je pritožbi ugodilo ter z razsodbo z dne 15. oktobra 1913 Z. 352/R. G. izreklo, da se je z odlokom deželne vlade koroške z dne 24. maja 1913 št. 10.284, kolikor se ta tiče v občini Slov. Plajberk v volilnem postopanju samo v nemškem jeziku izdanih razglasov z 18. marca 1913 in 23. aprila 1913 prekršil člen 19. odst. 2. drž. tem. zakona z 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142.

Razlogi.

Nesporno je, da je v vojvodini Koroški ne le nemščina, nego tudi slovenščina v deželi navaden jezik. Ugotovljeno je dalje po ljudskem štetju iz leta 1900 (podatki ljudskega štetja iz leta 1910 še niso objavljeni), da se poslužuje večina prebivalcev občine Slov. Plajberk slovenskega občevalnega jezika.

V odst. 2. čl. 19. drž. osnov. zak. z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142 je določeno:

Enakopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju je priznana od države.

Brezdvomno nima ta temeljna določba veljave le za državne urade, nego za vse javne, posebno pa še za občinske urade, ter je dolžnost državne oblasti, da v svojem delokrogu tudi napram tem uradom skrbi, da se varuje jezikovna enakopravnost.

Iz dejanskega stanu in iz aktov, ki jih je koroška deželna vlada predložila državnemu sodišču, je razvidno, da sta bila razglasa z 18. marca 1913 in 23. aprila 1913, ki jih je izdal c. kr. okrajni komisar (ki je vodil vsled odloka c. kr. deželne vlade z dne 21. decembra 1912 št. 2859 občinske posle) v zmislu §§ 17 in 18 obč. vol. r. v volilnem postopanju za nove občinske volitve v Slov. Plajberku, — objavljena le v nemškem in ne tudi v slovenskem jeziku, kar pa ne odgovarja navedenim določbam člena XIX.

Vsled tega so bili pritožniki kot slovenski rojaki in volilni upravičenci v občini Slov. Plajberk legitimirani za ugovore, ki so jih dvignili zoper omenjeno nezakonito postopanje v zmislu § 32 obč. vol. r. v vlogi z dne 6. maja 1913. Če deželna vlada skuša v točki ad 1. izpodbijanega odloka z dne 24. maja 1913 št. 10.284, s katerim je rešila omenjeno vlogo, opravičiti enojezičnost razglasov s tem, da občinski volilni red glede jezika razglasov, predpisanih v §§ 17 in 18 občinskega volilnega reda ne določa ničesar, bilo je razsoditi, da se je s tem kršil člen XIX. odst. 2. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142.

Dr. J. R—i.

Izpred upravnega sodišča.

a) **Ugovor zaradi odvzeta svetlobe in zraka je zasebnopravnega značaja in ga je zavrniti na zasebnopravno pot, ako se pri stavbnokomisijiski obravnavi glede njega ne doseže sporazum. (Razsodba upravnega sodišča z dne 18. oktobra 1912 št. 11.372 ex 1912.)**

Z razpisom z dne 3. februarja 1912 št. 17.677 je deželni odbor vojvodinje Kranjske na podlagi § 92 stavbnega reda z dne 25. oktobra 1875 dež. zak. št. 26 ugodil prizivu I. B., lastnika hiše št. 11 v M., proti sklepu občinskega sveta z dne 18. avgusta 1911, s ka-

terim je bilo pritožniku ob potrditvi županstvenega odloka z dne 9. avgusta 1911 št. 550 odrečeno dovoljenje za prizidek k hiši št. 11, obsegajoč hodnik s spodaj ležečo drvarnico, stranišče in greznico, in podelil za ta prizidek stavbno dovoljenje med drugimi vsled ugovora mejaša I. G. z odredbo, da projektirani hodnik pri oknu tega mejaša ostane zgoraj nepokrit, ali pa da se pokrije s stekleno streho, da se osedu ne odvzame dostop svetlobe in zraka.

Pritožba uveljavlja proti temu v stavbno dovoljenje sprejetemu pogoju, da je ugovor mejaša, da bo s projektirano stavbo prikrajšan dostop svetlobe in zraka k njegovemu oknu, zasebnopravnega značaja, kar jasno sledi iz določila § 476 občega državljanskega zakona, točka 10 in 11. Ta zasebnopravni ugovor tedaj po § 10 stavbnega reda ne more biti podlaga stavbnooblastvene odločbe, ampak bi bilo njega rešitev pridržati zasebnopravni poti.

Ugodivši pritožbi, je upravni sodni dvor dospel do razveljavljenja izpodbijane odločbe iz naslednjih razlogov:

V kolikor je mejaš I. G. projektiranemu prizidku pri pritožniški hiši št. 11 ugovarjal pri stavbni obravnavi in v instančnem teku z vidika, da se mu odvzame svetloba in zrak za njegovo okno in se je pri tem skliceval na pogodbo iz leta 1871, je šlo za ugovor zasebnopravnega značaja. Ta zasebnopravni ugovor je bilo tedaj, ker se pri komisionalni stavbni obravnavi v tem pogledu ni doseglo dogovora, po predpisu § 10 stavbnega reda zavrniti na zasebnopravno pot. V kolikor pa je mejaš domneval, da more svoj zahtevek podpreti tudi sklijoč se na javne zdravstvene ozire, pride v poštev, da glasom spisov med stavbno obravnavo od nobene strani niso bile uveljavljene take dejanske razmere, ki bi bile v stanu opozoriti oblastva, da uvažujejo dopustnost stavbe tudi s stališča javnega zdravstvenopolicijskega stališča in da v tem pogledu ne obstoji ničesar razen popolnoma nedostatne vsake dejanske utemeljitve pogrešajoče, le tja vržene izjave uradnega izvedenca.

Pri tem dejanskem in pravnem položaju nima od pritožnika izpodbijani pogoji stavbnega dovoljenja v zakonu nikake opore.

R—r.

b) Dovoljenje za porabo javnih neerarskih cest in potov za druge namene (§ 24 točka 4 prejšnjega, oziroma § 25 točka 6 novega cestnega zakona za Kranjsko) je izdati šele, kadar je po kakem drugem zakonu morda potrebno administrativno postopanje končano. (Razsodba upravnega sodišča z dne 13. februarja 1914 št. 1507 ex 1914.)

Deželni odbor kranjski je z razpisom z dne 17. maja 1913 št. 9309 priobčil županstvu v K., da vzdržuje svojo odločbo z dne 24. marca 1912 št. 4599, s katero je povodom od S. L. zaprosene koncesije za gradbo mostiča, ki bi vezal njegovo hišo z onkraj občinske poti ležečim sadnim vrtom, implicate podelil dovoljenje po § 24 točka 4 cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17, za porabo poti, oziroma zračnega prostora nad potjo. V ostalem je deželni odbor z ozirom na rozsodbo upravnega sodišča z dne 11. aprila 1913 št. 3765, sklep občinskega odbora z dne 26. januarja 1912, s katerim je bilo S. L. odklonjeno zaproseno dovoljenje za gradbo mostiča, razveljavil zaradi pomanjkljivega postopanja in županstvu naročil, da o prošnji imenovanega postopa po zmislu stavbnega reda.

Upravni sodni dvor se je pri rešitvi pritožbe, katero je proti tej odločbi deželnega odbora vložila občina K., ravnal po sledečih izvajanjih:

Po § 24 cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17, spada v kompetenco deželnega odbora med drugim tudi . . . 4.) dovolitev, da se javne, neerarske ceste in poti porabijo za druge (scil. nenavadne) namene, zlasti za napravo lokalnih železnic. Da pod to postavno določilo lahko spada tudi premostitev, ako se izvrši na ta način, da se porablja tudi cesta ali pot, sledi iz splošnega besedila te zakonite določbe. Občina tedaj nima prav, ako trdi, da je vsled njene, iz prometnih ozirov izdane prepovedi z dne 26. januarja 1912 premostitev označena končnoveljavno kot nedopustna in da je torej dovolitev deželnega odbora že samo vsled tega protizakonita. Kot stavba pa je premostitev podvržena rednemu stavbnemu postopanju, v katerem se je držati v stavbnem redu z dne 25. oktobra 1875 dež. zak. št. 25 predpisanega instančnega teka.

Stvar sama pa zahteva, da se stavbno postopanje konča prej, predno zadevo preiskuje deželni odbor s stališča § 24 točka 4 ce-

stnega zakona, ker se more ta preizkušnja izvršiti šele potem, ko je v stavbnem postopanju preizkušeni projekt ugotovljen, iz katerega je povzeti, ali je sploh dan slučaj cestne porabe in ali je z ozirom na vloženi, s stališča stavbnega reda neoporečni projekt mogoče podeliti zanj to dovoljenje.

V predstojećem slučaju je sicer deželni odbor odredil uvedbo stavbnega postopanja, česar občina kot podrejeno stavbno oblastvo prve stopnje pred upravnim sodiščem ne more izpodbijati. Vendar pa je, ne da bi počakal uspeh stavbnega postopka, že v naprej podelil dovoljenje za premostitev ceste, kar se po predidocih izvajanjih ta čas še ni moglo zgoditi.

Zaraditega se je moralo izpodbijano odločbo razveljaviti radi pomanjkljivega postopanja, s čemer pa seveda ostane nedotaknjeno občini dano naročilo, da uvede novo stavbno postopanje.

K—r.

Književna poročila.

Dr. Karel Slanc. Zadruga in njen pomen v razvoju človeštva. Redovito izdanje Socialne Matice. Gorica. 1913. Sodil bi človek ob temle delcu, da se bo moralo naše mlado pravniško in socialno slovstvo do zrelosti prekopati stoprav skozi nekakšen Sturm in Drang. Ni-li bolj koristno, da se ubranimo takih mladinskih bolezni s primerno — profilakso? Pisatelj je na čelo drugega dela spisa postavil Goethejev citat, da ga ni lastni dovtip poučil, ampak dvoje rojenic; kot taki um veljata spretnost gospodarjenja (ne gospodarjenja) in znanost o gospodarstvu. Mi bi pa — seveda v nekoliko drugačnem zmislu — ta rek uporabili za ves njegov spis. Čitaj. Zapaziš med rojenicami Kropotkina, Gierkeja, tudi še več neoporečnih tvrdk, toda najdeš tudi polete k avtorjem, ki na višini srednje učenih, časih celo ilustriranih listov s kaj „plastičnimi opisi“ uzirajo marsikaj: n. pr. da so sodobni vladarji večjih držav (pisatelj bi rekel — ne sedanji — ampak „zdajšnji vladarji“) samo „moderne centralne osebe“, ne več mistične prikazni à la Wuotan na železnici . . . (str. 50). Niti v posameznostih niti v celotnem sestavu ni ta spis študija, marveč le nekaj gradiva je zbranega, in morda bi bolj večše pero izoblikovalo iz tega kaj jedrnatega. Pisatelju se je pa posrečilo zgol, ustvariti popolnoma nekritičen quodlibet, ki pozdravlja in proslavlja vse, kar le količkaj diši po zadrugi, pa bilo tako ali tako. Predelavši nekaj zgodovine in dospevši do III. dela, kjer nastopa s samostojnimi mislimi in nasveti za Slovence, stisne pest proti „nesrečnim“ agrarskim komisijam, ki razdeljujejo še to, kar je ostalo še skupne zemlje in skupnih pašnikov. Ali je mar ta pozni razvoj denarnega gospodarstva nevaren? Je-li pisatelju neznan obupni položaj zemljiških knjig glede agrarskih zadrug? Hoče-li od smrti zbuditi anahronistično albedo? Menda jo zamenjava z zadrugami novega časa.

Topla ljubezen do Trsta privede našega pisatelja do obžalovanja, da ni bil nikdo prosil Kotnika, naj bi svoj veliki denar raje podaril za podporo revnih dijakov; deset vrstic potem pa pisatelju ne zadošča več — Združena Slovenija z vseučiliščem v Trstu, ampak reklamira Primorje, Dalmacijo, celo Hrvate onkraj Sotle. Ne mislimo se prerekati o tem, bi li bila naša kmečka mladina zares še bolj ubožna, če bi vasovanja ne bilo, toda pisatelj pravi dobesedno; „tega (vasovanja namreč) k sreči nobena cerkev ne bo morala zatreti in tudi ne bi hotela, ker ima v vsaki veri seksualni element svojo veljavo, brez njega niti ne bi mogle živeti“. Kdo to razume? Skratka: Pisatelj jo še najbolje vozi, dokler in koder ga vodijo Kropotkin, Marx, Grundtwig (danske zadruge); embrionalno pa je, o čemer modruje on sam. Pri tem gre nekaj zrna po zlu še zato, ker je spis očitno v naglici narekovan na pisalni stroj. Sodimo po stvarni razporedbi, po slogu in po vsem. Srednjeveške cehe so na koncu razprave. In slog! Poleg zanemarjenja pravila, da negacija zahteva genitiv, nas bodejo stavki, ki so le stežka ali pa sploh niso umljivi (stran 33, prvi stavek novega odstavka itd.). Tole prihaja po vzetju večjega dela (sic st. 35) od drugod, pa se prevod ne posreči. Lepo je, če se človeku življenje mirno odvija (str. 31), toda pisatelja opozarjamo, da ga bodo naši Kraševci črteli (str. 47), ako jim bo prišel z zadrugami, ki kmetujejo s kolobarenjem (prav kolobarjenjem); glej str. 32 sl. Poučili ga bodo, kako se pri njih taka reč, njena raba ali užitek, omeče in ometava. Gens (Horde, član) ni bila in ne bo nikdar gruča (str. 16. 20), ampak vedno le rod. Četudi bi s Kropotkinom upravičeno govorili o dobi „vaške marke“, pa vendar ne bi šli tako daleč, da bi le kot „gmajno, ustanovino, skupnost, skupščino, spolovinsko zemljo, ometno zemljo itd.“ naravni obsed kmečkih upravičencev poznejših časov in današnjih dni pri nas krstili za vaško marko. Pravniško polje je pri nas tisto poprišče, kjer marsikdo misli, da sme svobodno besede kovati in jezikovna pravila podirati. Tudi Slančeva „Zadruga“ se je v tem oziru zelo ojunčila.

Dr. G.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1914.

— (Osebne vesti.) Najvišje odlikovanje: Podeljen je naslov in značaj sekijskega šefa ministrsk. svetniku v prezidiju ministrskega sveta dr. Iv. Žolgerju na Dunaju; višj. dež. sodnem svetniku v Gradcu Ant. Levcu ob njegovi upokojitvi red železne krone tretjega reda. — Imenovani so za višje dež. sod. svetnike, dež. sodni svetniki: dr. Jakob Toplak v Ljubljani na mestu, dr. Viljem Janežič v Mariboru in dr. Franc Glas v Gradcu za višje deželno sodišče v Gradcu, dr. Adolf Boschek v Ljubljani za Celje, dr. Alojzij Steinberger v Gradcu za višje dež. sodišče v Gradcu; za okrajnega sodnika in sodnega predstojnika sodnik Ivan Hutter v Litiji za Idrijo in okrajni sodnik dr. Herman Watzulik v Celji za Gornjo Radgono; za okrajnega sodnika sod-

nik dr. Friderik Marinitsch v Celju za Celje; za sodnike avskultantje: dr. Oskar Voitl za Gornjo Radgono; dr. Božidar Luckmann za Slovenji gradec, Viljelm Laurenčak za Litijo, dr. Avgust Leitgeb za okrožje višjega sodišča graškega, dr. Karl Freyberger za Celje, dr. Emil Gaber za Ptuj; Hinko Irgolič za Ajdovščino in Fran Cigoj za Volosko-Opatijo; za avskultante pravni praktikantje v okrožju višjega deželnega sodišča graškega: dr. Emil Jenko in dr. Robert Pucsko, oba v Ljubljani; Odon Canjko v Celju. Premeščeni so: višji deželni sodni svetnik Gvidon Visconti iz Celja v Celovec; sodniki: dr. Jožef Drobnitsch iz Slovenjega gradca in dr. Štefan Sagadin iz Ptuja v Celje, Arnošt Cham iz Kočevja v Beljak in Gottfried Jaklitsch iz Šoštanja v Kočevje. Podeljen je značaj in naslov višj. dež. sodnega svetnika dež. sodnemu svetniku v Mariboru Henrik Detitschegu, mesto sodnika v Šoštanju pa sodniku okrožja višjega dež. sodišča graškega Ernestu Merala. — Prideljen je obrtni nadzornik Jan Santrúček osrednjemu obrtnemu nadzorništvu na Dunaju. — Finančna konceptna praktikanta dr. Robert Tomšič in Ivan Štrbenz za finačna koncipista v Ljubljani.

— (Slovenski jezik pri sodiščih in notariatih.) Dne 26. marca izročila je deputacija „Zveze slovenskih odvetnikov“ obstoječa iz predsednika g. dr. Trillerja in odbornikov dr. J. Brejca in dr. J. Hrašovca justičnemu ministru obširno spomenico o justičnih razmerah na Štajerskem in Koroškem. Deputacijo sta vodila drž. poslanca Grafenauer in dr. Vrstovšek. Avdiencia je trajala pet četrt ure. Spomenico priobčimo v polnem obsegu v prihodnji številki. — Dne 27. marca se je ista deputacija, kateri se je pridružil še odbornik „Zveze slov. odvetnikov“ dr. Fr. Rosina v isti zadevi zglasila tudi pri predsedstvu višjega deželnega sodišča v Gradcu. — Dne 3. aprila t. l. zglasila se je najprej pri justičnem ministru in potem pri ministrskem predsedniku deputacija slovenskih notarjev (gg. Ivan Plantan in Aleksander Hudovernik) pod vodstvom drž. poslanca dr. Vladimirja Ravniharja, da izroči spomenico, ki se tiče izprememb napram dosedanji jezikovni praksi, zadevajoči notarske posle. Pri tej priliki je prišlo v razgovor tudi vprašanje obsega in pojma takozvanega notranjega uradnega jezika.

— (Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb) v sodnem okraju Ljubljana je izdalo za VI. upravno leto 1913 svoje poročilo, iz katerega je posneti vsestransko napredovanje društva. Zgradba, kateri je napravil načrte in položil temelj blagi mladinoljub Franc Milčinski, se od leta do leta izpopolnjuje, prikazujoč vedno bolj neobhodno potrebnost svojega obstoja za uspešno delovanje mladinskega sodnika. Društvo ima sedaj tri vkupne varuhe, izkušeno sirotinsko skrbnico, začasno zavetišče, zdravniško posvetovališče, sicer pa — lahko rečemo — nebroj organov in naprav, ki vsi stremeč za istimi idealnimi cilji podpirajo društvene smotre. Prejemki l. 1913. znašajo vračunši blagajniški preostanek iz leta 1912 22.794 K 83 h, izdatki pa 12.124 K 97 h; letna potrebščina je proračunana na 13.800 K, redni dohodki na 9400 K. — Z ozirom na mednarodni in nadstrankarski značaj društva, priporočati bi bilo društvu, da dvigne svoje dohodke, priredba cvetličnega dneva, ki bi se brezdvomno izvrstno obnesel.

— (Likvidujoči organi na Kranjskem.) Ministrska naredba od 8. januarja 1911 šte. 4 d. z. o vročevanju sodnih rubežnih, prepovednih in preodkaznih sklepov ob izvršbi in prepovedi na terjatve do državnega zaklada, ki se izplačujejo po poštni hranilnici, je premenila, kakor znano, določila §§ 295. odstavek 1 in 305 odst. 2 izvrš. reda (§ 1. naredbe z dne 24. oktobra 1897 šte. 250 drž. zak.) tako, da navedenih sklepov ni več vročati „izv:šujoči blagajnici“, marveč likvidujočemu organu (računskemu oddelku nakazujočega oblastva), kadar se plačujejo državna plačila po poštni nakaznici. Glasom § 295. i. r. pa je dolžnost zahtevajočega upnika, da navede likvidujoči organ (prej blagajnico). Ravno v tem oziru pa so izvršilni predlogi silno pomanjkljivi in napačni, kar povzroča pri reševanju predlogov ne le velike nepravilnosti, ampak tudi zamude, združene ne redko z občutno škodo za zahtevajočega upnika. Zato navajamo nastopno likvidujoče organe za Kranjsko, imenovane v raznih naredbah.

Za finančne uslužbenke in za vse civilne državne vpokojence (penzioniste) je likvidujoči organ računski odderek c. kr. finančnega ravnateljstva v Ljubljani, za dejanske državne uslužbenke, ki so podrejeni c. kr. deželni vladi v Ljubljani in za državne učitelje glede aktivitetnih prejemkov, za duhovnike glede aktivitetnih in pokojninskih prejemkov in za učitelje ljudskih šol glede pokojninskih prejemkov računski odderek c. kr. deželne vlade v Ljubljani.

Glede aktivitetnih prejemkov učiteljev na ljudskih šolah, plačanih od deželne blagajnice v Ljubljani, pa je likvidujoči organ deželno knjigovodstvo v Ljubljani, dočim je nakazujoči organ za dejanske in pokojninske prejemke ljudskošolskih učiteljev c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani.

Računski odderek višjega deželnega sodišča v Gradcu je likvidujoči organ za vse sodne uslužbenke, nakazujoče oblastvo pa predsedstvo višjega deželnega sodišča v Gradcu. Izplačujejo pa c. kr. finančna deželna blagajna (prej deželni plačilni urad) v Ljubljani odnosno c. kr. davkarije zgol pokojninske prejemke vpokojenih (kviesciranih) ljudskošolskih učiteljev in njih družinskih članov, a tudi glede teh je vročati zadevne sodnijske sklepe le c. kr. davkarijam, ne pa c. kr. finančni deželni blagajni.

— (Posredovalni uradi na Kranjskem.) Leta 1913 je poslovalo na Kranjskem 240 posredovalnih uradov in sicer v okrožju dež. sodišča ljubljanskega 178, v okrožju zbornega sodišča v Rudolfovem 62. V okrožju okrajnega sodišča v Ljubljani imajo posredovalne urade izvzemši dež. stolnega mesta vse občine (29) razen: Devica Marija v Polju, Dobrunje, Grosuplje, Podgorica, Šmarje, Šmartno in Št. Vid. Pred posredovalnimi uradi se je v civilnih spornih zadevah leta 1913 razpravljalo v 1146 slučajih, od katerih je bilo samo 283 brezuspešnih oz. nerešenih. V kazenskih zadevah (žaljenja časti) so posredovalni uradi poslovali v 3167 slučajih in se je poravnalo 1635 slučajev.

— (Redna glavna skupščina „Pravničkoga društva u Zagrebu“) po številu 40, se je vršila dne 28. februarja 1914 ob 6. popoldne v vseučiliškem poslopu. Dnevni red je obsegal čitanje odborovih poročil in ustanovljenje proračuna za leto 1914, voliti pa je bilo letos samo dva revizorja

društvenih računov za 1914 in njih namestnika. Predsednik dr. Fran Jos. Pevec je svoj nagovor porabil, da je dokončal svoje svoječasno prekinjeno predavanje o „hranilničnih uložkih in korist tretje osebe“. Izvestje upravnega odbora o njegovem delovanju in o računskem gospodarstvu se je vzelo na znanje. Proračun kaže 19.593 K 74 h prejemkov in 16.602 K izdatkov. Pri proračunski debati je stavil dr. Schick predlog, da se zviša uredniški honorar in urednikov pavšal za nagrajanje pisateljev tako, da bo „Mjesečnik“ mogel izhajati kot tednik ali vsaj polumesečnik. Debata ni prišla do konkretnega zaključka. Skupščino je predsednik po izvršeni volitvi revizorjev sklenil.

— (Poročilo predsednika trgovske in obrtne zbornice za Kranjko za leto 1913.¹⁾)

Ob sklepu leta 1912 aspekti za zadovoljivejši tečaj kupčijskega poslovanja v nastopnem letu niso bili bodreči.

Vsled nemirnih in kritičnih časov l. 1913 ne le ni prišlo tekom tega leta do preobrata na boljše v gospodarskem življenju, marveč so se razmere le še poostriale v zelo občutni meri. Tudi one stroke, ki so imele v letu 1912 še sprejemljive razmere, so podlegle železni sili težkih časov. Gospodarska kriza se je razjedla po vsem gospodarskem telesu. Nastopili so v resnici vsesplošno nenavadno trdi odnošaji. Produktivne sloje vseh strok je zadela svinčena peza gospodarske krize. V obrtnosti in v kupčiji je nastala trda otopelost in dušeče mrtvilo. Ukinjeno razpečevanje, ponehanje odjema, prestanek naročil in celo preklic že izdanih naročil je pripravilo industrijo do dalekosežnih utesnitev v obratovanju. Posledice tega udara, ki je zadel s tako težko silo našo obrtnost so se hitro pokazale v vsem pridobitnem življenju. Občutni izpadki v običajnih delavskih zaslužkih so vplivali v silni meri na kupno in konsumno moč prebivalstva. Ljudje so si morali pritrgovati do najpotrebnejšega. Vsi količkej pogrešni izdatki so izostali. Umevno je, da je s tem zelo zadet trgovski in obrtniški stan. Ne samo, da je mogel spraviti v denar dokaj manj blaga, vsled česar so mu zastajale zaloge, nastala je za trgovca in obrtnika tudi neizbežna potreba, da mora svojim odjemalcem, če naj se mu ne porazgube, hočeš nočeš dajati veliko na upanje. V takih razmerah je zanj, ki ima svoje obveze proti svojim dobaviteljem, dvakrat neprijeten položaj, ker ga ne zadevajo le posledice reduciranega prometa, ampak tudi posledice naraslega kreditiranja.

Podani so bili v resnici silno žalostni časi za produktivne sloje, polni skrbi in dušeče trpkosti. V veliki meri prihaja v tem v pošteb težko breme, ki ga je nalagalo izpolnjevanje težke vojaške dolžnosti. Mnogo gospodarjev je

¹⁾ Ponajveč upravičeno se očita pretežni večini pravnikov, da nimajo niti zmislja niti volje spoznavati razmere industrialnih, trgovskih in obrtnih podjetij, dasi je od njihovega preudarka in nasveta pogosto odvisna končna razrešitev vprašanj, ki so življenske važnosti za trgovino in obrt. Zato smo se rade volje odločili, da priobčimo zgorajšnje, za pravnika, teoretika in praktika v resnici zanimivo poročilo skoro v polnem obsegu. Predsedstvu zbornice, ki nam je dalo to poročilo na razpolago, izrekamo na tem mestu svojo najtoplejšo zahvalo.

moralo v težkih časih zapustiti dom in bivati daleč od domače grude brez koristi za podjetje prav v taki dobi, ko je mučnost položaja zahtevala vse previdnosti in čuječnosti v kupčiji. V skrbi polnih dneh je moral mnogokateri gospodar dati iz rok vodstvo kupčile. Hudo je bremenilo kupčijske sloje tudi dejstvo, da je moralo slediti vojaški dolžnosti obilo težko pogrešnih in težko nadomestnih delavnih moči. Pri tem je moral službodajalec iz človeških obzirov, iz obzira na rodbino ali v skrbi za ohranitev dobrega uslužbenca vzeti nase navzlic dolgotrajni odsotnosti navadno tudi breme neskrčenega plačevanja plače.

Trajno vznemirjajoče vesti o kritičnih dogodkih, o vojnih pripravah in dispozicijah, ki so prihajale dan za dnevom in teden za tednom tekom celih mesecev v javnost, so pripravile celokupno prebivalstvo v strah in v toliko preplašenost, da je bila zbežanost vseobča. Ljudje so računali s tem, da sila dogodkov potegne v vojsko državo. Celo premožnejši sloji, ki jim ravno ni skrb za preživljenje, so se v teh dneh splošnega nemira in nepokoja omejili v svojih izdatkih. Pomanjkanje dela in delovnih prilik, silno utesnjen promet, izgubljene prilike za zaslužek so silno kvarno vplivale na celo pridobitno življenje.

Kreditne razmere, ki so bile že leta 1912 jako neugodne, tekom leta 1913 nele niso postale milejše, marveč le še dokaj trše in težavnejše. Na denarnem trgu se je vzdržala celo to razdobje horendna draginja. Obrestna mera avstro-ogrske banke je ostala do konca novembra, ko so jo znižali na $5\frac{1}{2}\%$, pri izmeri na 6% . Ob takem staležu bančne mere je v naših krajih spričo nemirnosti in negotovosti političnega položaja kakor tudi vsled silno dalekosežnih posledic katastrofalnih stresljajev v zadržni organizaciji neizogibno, da se je gibala obrestna mera pri kupčijskih kreditih nad izmero $7\frac{1}{2}\%$. Pri tem pa ni v teh časih nič nenavadnega, če je obrestno breme seglo do 9% z običajnimi pripadki, ki se računajo poleg obresti pri denarnih zavodih. Denarna cena je bila eksorbitantno visoka. Plačevalo se je obresti, katere so v polpreteklem času ševaljele za oderuške. Toda ta izmera obresti je razumljiva, če se jemlje v postev, kako drag denar so morale najemati celo države, dežele in druge korporacije, kako trda je za denar in kako veliko je tveganje za izposojevalca. Še hujše in še občutljivejše kakor kruto breme trdih obresti pa se je občutevalo v kupčijskih krogih silno pomanjkanje kredita, ki se je ustanovilo. Skrb kredit obdržati, da o skrbi dobiti nove kredite niti ne govorimo, je napravljala pridobitnim krogom najmučnejše preglavice in težave. Denarni zavodi so bili naravno v teh napetih in kritičnih časih silno rezervirani. Negotovost položaja in eventuelne nenadne zahteve vložnikov, da se jim vrne zaupan denar, narekajo denarnim zavodom največjo previdnost. Mnogo denarja je v teh razburjenih časih bilo dvignjenega in izginilo iz prometa, ker se je razjedlo v prebivalstvu nezaupanje. V strahu pred izgubami so ljudje držali mnogo denarja doma.

Napete kreditne razmere, kakor jih ni pomniti, nenormalne denarne razmere so silno trdo bremenile trgovanje in obratovanje. Ob tako visoki denarni ceni je bilo izplačljivo donosno kupčevanje za vse one, ki morajo delati s kreditom, komaj mogoče.

Imeti sam najresnejše težave zaradi kredita, na drugi strani pa imeti največje potrpljenje pri plačilih od strani odjemalcev, čakati dolge mesece na

plačila, postavlja trgovca in obrtnika v nepopisne stiske. V teh nemirnih časih je postala pri ljudeh zelo razširjena navada, odlagati kolikor moč svoja plačila; vse je skušalo obdržati kolikor moč svoj denar skupaj.

Zaznamovati je tako v tem razdobju silno neugodno konjunkturo v gospodarstvu v obče. Občutna gospodarska depresija je v naši deželi po vojnih dogodkih na Balkanu in Levanti, kjer ima naša industrija in trgovina mnogo odjema, prišla kar najobčutneje do izraza. Govoreč o slabih gospodarskih razmerah v naših krajih, je treba s poudarkom omenjati žalostnega dejstva, da je v tem razdobju zadobilo obsežno dimenzijo izseljevanje. Dasi ni smeti soditi enostransko tega neveselega pojava, kajti resnica je, da prihaja od izseljencev precej denarja v deželo, je vendar izseljevanje za našo deželo jako obžalovanja-vredno gospodarsko dejstvo, ker v nekaterih krajih zlasti na Dolenjskem zapuščajo mogočni kontingenti krepkih delavnih moči deželo. Dežela izgublja živo moč. Neogibno je, da to gospodarsko na dotične kraje jako slabo vpliva. Pri-zadeti so pri tem naravno vsled zmanjšane števila konzumentov osobito na-stanjeni trgovci in obrtniki.

Kupčijskim slojem je bilo v tem gospodarsko tako zlem razdobju prebiti v resnici nenavadno rigorozno preizkušnjo svoje gospodarske zmožnosti in kup-čijske stabilnosti. Mnogo gospodarskih eksistenc je šlo v nič. Obilno pridnih in stremečih trgovcev in obrtnikov je v teh izrednih razmerah onemoglo. Trdo denarno pomanjkanje, odtegnitev oziroma skrčenje kreditov, s katerimi se je upravičeno računalo, mnogokje tudi pretežko breme močno naraslih obresti je udušilo in strlo marsikateri obrat, kateri bi se bil mogel vzdržati v normalnih razmerah. Težavnost položaja je tem uničevalneje vplivala, ker izredne kre-ditne draginjske razmere niso le mimogredoč trajale kratko dobo, ampak se za dolgo razdobje ustanovile. Trde razmere so stavile velike zahteve do gospo-darske sile pridobitnih slojev. Vzdržati je moglo ta mučen položaj le, kar je zdravega jedra, ali reči se mora, da je bilo treba segati po rezervah in na-birkih izza ugodnejših časov. Nenavadno mnogo razupanega denarja je šlo v izgubo trgovcem-grosistom. Preko te gospodarske stagnacije in depresije je bilo moč priti le ob največji previdnosti in mnogokje le ob dodajanju iz pre-moženja. Na dobičkanosne in dobitne kupčije v tem času ni bilo misliti. Kre-ditna tesnost, pomanjkanje denarja in draginja denarja je na eni strani potisnila ceno gotovine izredno visoko, na drugi strani pa silno slabo vplivala na vred-nost nepremičnin. Zemljiška in hišna posest je navzlic dragim najemščinam močno izgubila na svoji vrednosti. Na dražbah je zelo malo reflektantov, s te-žavo je spraviti objekte v denar, skupila so jako majhna in navadno zaostajajo daleč za cenilno vrednostjo, kaj le za stavbeno vrednostjo. V zvezi z drugimi okolnostmi mora to dejstvo posebno na stavbeno podjetnost in delavnost se-veda prav neljubo učinkovati.

Po gornjih splošnih izjavanjih je z vso jasnostjo razvidno, kako težavne čase je bilo prebiti v predmetnem razdobju trgovini vseh vrst. Tekom leta 1913 je bilo na Kranjskem razglašanih 16 konkurzov. So to za našo deželo, ki je imela do zadnjih časov slovito malo insolvent, jako visoka števila, hkratu pa prepričevalne priče o v resnici slabih časih. Naši grosisti so imeli v tem času

mnoge in hude izgube. Opomniti je pri tem, da delajo naši grosisti tudi v sosednjih deželah. In v teh je zlasti v južnih provincah šlo za krize številno obratov v pogubo. Za presojo položaja je vzeti v račun dejstvo, da v mnogih slučajih sploh ne pride do konkurza, ker so zaloge že prej zarubljene. Prav rado se dogaja, da pride pri takih prilikah blagovni upnik prepozno ali da reši le bagatelo. Slabi časi rode tudi slabe pojave. Ogromno je bilo število eksekucij. Za leto 1913 znaša število eksekucij v okolišu ljubljanskega deželnega sodišča 15.035, od teh odpade 5.252 na okraj ljubljanskega okr. sodišča. V okolišu okrožnega sodišča v Novem Mestu je pa bilo leta 1913 eksekucij 7.915. Do plačila starih dolgov je prepogosto mogoče priti le potom tožbe. Opravki pri sodiščih so v tem času narasli, seveda ne v korist položaja v trgovini. Grosisti so prevedli v tem času dokaj manj blaga. Pri tem je omeniti, da dosegaajo manufakturisti le slabe cene, ker so tovarne same intenzivno obdelovale trg. Ponudbe so bile silno forsirane. Domač veletržec je bil moten v svojem pralastnem in naravnem razpečevališču. Plačila prihajajo počasi od detajlista, ki mora sam mnogo dajati na upanje, kmet na zimo in spomlad ni imel denarja. Trgovce je moral čakati. Potrpežljivost pri odjemalcu mu nareka ozir na stare kupovalce, na konkurenco, pa tudi dejstvo, da denarja ne bi bilo tudi zgrda iztisniti ob toliki suši. Njegovo stališče je sploh jako težavno zlasti v krajih, ker so konsumna društva oziroma kar je isto, kmetijska ali gospodarska društva. V mestih, kjer prevladuje živelj s fiksnimi plačami, treba trgovcem z manufakturo, konfekcijo, obleko, oblačilnimi predmeti, klobuki, čevlji, nadalje prodajalcem živil vseh vrst kreditirati z odprto roko. Odjemalci so v jako slabih razmerah, za gotovino jim je trda, zadolženost je velikanska. Velike izgube so neizogibne. Pri tem se dvigajo javna bremena, davki, zavarovanje. Naraščajo režijski stroški vseh vrst.

Jako merodajna okolnost za presojo gospodarskega položaja v trgovini je dejstvo, da naraščajo v zadnjem desetletju novi trgovinski obrati jako hitro in v znatno večjem številu, kakor to nareka naraščanje prebivalstva. Po uspehu obratne štetve leta 1902 je znašalo število trgovinskih obratov vseh vrst na Kranjskem 7.236. Glasom leta 1913 v zbornici završene obratne statistike za dobo 1902 do 1912 znaša število trgovinskih obratov koncem leta 1912 na Kranjskem 9.744. Statistika prebivalstva na Kranjskem pa kaže, da je bilo leta 1900 na Kranjskem prebivalstva 508.150, leta 1910 pa 525.855. Naraščanje novih obratov v trgovini je torej dokaj urnejše. Številni novi obrati slabe seveda položaj obstoječih starih, zakaj krog odjemalstva se širi dokaj počasneje.

V stavbeni stroki je v letu 1913 konstatirati odločno poslabšanje položaja, ki se je podal že preteklo leto. V stavbenem obrtu obstajajo res kritične razmere. Privatne stavbene delavnosti spričo negotovosti položaja ob visoki obrestni meri in največjem pomanjkanju denarja skoro nobene ni. Dejstvo, da je izostala malone vsaka stavbena podjetnost in delavnost, postavlja vse številne obrtnike in profesioniste, ki sodelujejo pri stavbah in katerih uspevanje je odvisno od stavbene konjunktura, naravno v jako žalostne in bridke odnošaje. Poleg zidarjev, tesarjev, kamnosekov, vodnjakarjev so to krovci, steklarji, ključavničarji, kleparji, pleskarji, slikarji, instalaterji za plin, vodo, elektrotehnik. V mizarski stroki obstaja pravo mrtvilo, toda ne le

pri stavbenih mizarjih, tudi položaj pohištvenih mizarjev je jako labilen in kočljiv. Dela je zelo malo. Kjer se kaj dela pokaže, je velik naval oferentov. Cene so potem silno slabe.

Odkar se je ustavilo skoro vse stavbeno delo, tudi opekarne ne morejo s svojimi izdelki naprej. Na poslopjih se izvršujejo le najpotrebnejši popravki. Prilika za prodajo v večji meri pride le vsled nesreč pri požarih ali hudih nevihtah.

V letih 1912 in 1913 je vsestranska stiska zajela naše gospodarske življenje. Trgovina in obrtnost je morala v tej dobi vzdržati silovite stresljaje, ki so nevarno stresali in rahljali njene temelje. V tej do viška kritični perijodi je občuteval obrtni stan v naši deželi, čigar gospodarske moči so v splošnem jako šibke in ki celo v normalnih razmerah le težko diha in izhaja, vso brutalno učinkovitost propadle konjunkturo. Prešlo razdobje jim je nudilo prežalostno eksistenco. Bila je to za nje v resnici prebridka doba životarenja, pomanjkanja in pobitosti. Za mnogoštevilen rokodelski stan, ki živi in obratuje v jako skromnih razmerah, gospodarsko slabo podprt, navadno brez premoženja, z neznatno obratno glavnico, so bili časi gospodarske razrušenosti v resnici doba prebridkega gorja. Gospodarska depresija je potisnila male ljudi, ki žive od rok do ust, od tega kar sproti zaslužijo, v trdo bedo in veliko pomanjkanje.

Letina je bila lansko leto splošno vzeta povoljna, lahko se reče srednje dobra. Lansko leto se je dobilo skoro vseh pridelkov več nego prejšnji dve leti. Slabejši uspeh je bil v sočivju, detelji in mrvi. Sadja je bilo malo. Vinska letina je bila splošno vzeta dobra, dobilo se je 172.000 *hl*, po drugi cennitvi celo 192.000 *hl* vina proti 103.900 *hl* v letu 1912, oziroma 226.000 *hl* v letu 1911. Povprečni pridelek na en hektar je znašal 196 *hl*. Za množino vinskega pridelka je bila odločilna vipavska dolina, ki je imela dobro vinsko letino. Na Dolenjskem je bil uspeh v vinstvu na Belokranjskem dokaj ugodnejši nego v novomeškem in krškem okraju. V sicer tako bridkih časih za trgovino in produkcijo je ugodna letina lanskega leta v resnici dobrodošel pojav. Je to gospodarsko jako važen faktor za našo deželo. Ob opešanih in oslavljenih močeh kupčijskih krogov je bila ta v resnici opora v težkih razmerah.

Od dogodkov na prometnem polju mi je omeniti, da so dela za belokranjsko železnico v preteklem letu napredovala ter je pričakovati, da bode izročena nova proga prometu v mesecu maju. Napredek in razvoj avtomobilne industrije prihaja tudi v naši deželi do vidnega izraza. Na mnogih važnih cestnih progah so se oživotvorile redne avtomobilne zveze. Tako je v prometu proga Logatec-Idrija, Ljubljana-Celje, Postojna-Vipava-Gorica, Škofja Loka-Gorenjavas-Žiri, Rakek-Babno Polje. Mimo teh je projektiranih več jako važnih avtomobilnih zvez, tako Logatec-Hotedražica-Žiri, Idrija-Sv. Lucija, Črnomelj-Vinica, Črnomelj-Kočevje. Opažati je na tem polju hvalevredno podjetnost. Žalibog je omenjati, da se prošnje za take koncesije rešujejo jako počasi. Projektant mnogokatere črte je dolgo časa v negotovosti, ali dobi zaprošeno dovolilo. Uvajanje novih avtomobilnih zvez bi se moralo pač od strani države pospeševati na vso moč, kajti te prometne naprave so za mnoge oddaljene kraje v resnici prava dobrota. Oddaljene kraje pritegnejo velikemu prometu in tako za osebni promet saj v nekoliko nadomestijo železnice.

Glede telefonske naprave v deželi tudi prošlo leto ni prineslo preobrata na boljše. Telefonska mreža ljubljanska je ostala pri starih, tolikrat potoženih nedostatkih. Nameravana preuredba s položitvijo kabeljna se je odložila. Glede telefonske naprave v Postojno je omeniti, da je trgovinsko ministrstvo navzlic utemeljenosti prošnje in vkljub mnogostranskemu prizadevanju z razpisom z dne 9. decembra 1913 vnovič odklonilo privzetje mesta Postojne v obstoječo interurbanno progo Dunaj-Trst. Priključitev Postojne interurbanemu telefonskemu omrežju bo mogoče le potem naprave lastne telefonske proge Postojna-Ljubljana. Za projektirano telefonsko progo Postojna-Ljubljana je izdelan projekt ter je zbornica prevzela akcijo za zagotovitev prispevkov v krogu interesentov. Zbiralno delo je jako zamudno in gre le počasi naprej. Zagotovitev potrebnih prispevkov ustvarja jako velike težave. Zbrati potrebno prispevno tangento bode le mogoče, če pokažejo interesentje, zasebni kakor občine, primerno požrtvovalnost. V nekaterih občinah je bil odziv doslej odločno premajhen, če se jemlje v poštev celotno gradbeno svoto.

Za medmestno progo Ljubljana-Domžale so bili pogoji, ki jih je stavila poštna uprava, izpolnjeni že pred malone dvema letoma, ali do uresničenja tega projekta žalibog ni prišlo, ker glasom poročila poštne in brzojavnega ravnateljstva v Domžalah ni dobili primerne prostora.

Ustrezajoč zbornični prošnji je c. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo izdelalo za gorenjsko telefonsko omrežje nov projekt. O tem projektu so se posvetovali združeni odseki v svoji seji dne 5. marca t. l. ter je bilo v tej seji sklenjeno, da prevzame zbornica akcijo za zbiranje gradbenih prispevkov pri interesentih. V tej seji se je tudi sklenilo, da zbornica nima principialnega pomisleka proti eventualni izgraditvi proge Ljubljana-Kranj-Tržič kot glavne proge z nadaljevanjem čez Ljubelj do Celova. Nadejati se je, da se sedaj posreči zagotoviti prispevke, ki znašajo za celo gorenjsko omrežje, ki seže do Bele Peči in od Radovljice čez Lesce na Bled do Bohinjske Bistrice, okroglo 60.000 K. Poudariti je odločno, da brez prispevkov v krogu interesentov ni računati na uresničenje te prepotrebne naprave.

— (Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade) z dne 2. decembra 1913 uvaja naslednja službena imena mest in sicer za glavno mesto: Zagreb, za mesta podrejena neposredno zemaljski vladi: Osijek, Zemun, Varaždin, za mesta utelesena odnosnim županijam: Senj, Bakar, Karlovac, Petrinja, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Križevci, Brod, Požega, Mitrovica, Petrovaradin, Srijemski Karlovci, za mesta, ki so urejena, kakor deželne (ladanjske) občine oz. imajo naslov mesta in mestni grb pa: Karlobag, Kostajnica, Ivanić grad.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; za nečlane pa velja za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnishvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 24 oz. 22.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno
varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične
domače hranilnike.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1·20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč, à K 2.—

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1·60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), skupno vezano à K 6.—

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštних znamkah.